

Prof. dr. Jusuf Žiga
Univerzitet u Sarajevu/University of Sarajevo
Fakultet političkih nauka/Faculty of Political Sciences

OSVRT NA KNJIGU
DRŽAVA BOSNA I HERCEGOVINA I DEMOKRATIJA
PROF. DR. MIRKA PEJANOVIĆA

A REVIEW OF A BOOK
DRŽAVA BOSNA I HERCEGOVINA I DEMOKRATIJA
(THE STATE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA AND DEMOCRACY)
BY PROF. DR. MIRKO PEJANOVIĆ

Poštovani,
dozvolite mi, najprije, nekoliko opaski koje mi se čine važnim, a vezane su, dakako, za ovu knjigu radi čije smo se promocije danas ovdje okupili.

Ovo djelo je važno iz više razloga. Zbog vremenske ograničenosti fokusirat ću se samo na neke od njih:

prvo, knjiga je faktografska. A zašto je, opet, baš to posebno važno? Svjedoci smo, i to ne samo od jučer, ili od 1990. godine, već i od mnogo ranije, predumišljajnog kryptoiziranja, osporavanja, posvajanja, minimiziranja i tome sl. svega onoga što se na ovim prostorima događalo ili događa, a u čemu ne sudjeluju samo političari, koje još i nekako možemo „razumjeti“, što ne znači i opravdati, već, a što je puno opakije, i brojni, da upotrijebim termin žargona – nadrianalitičari, bez imalo znanstveno-etičke pristojnosti, a kamoli nekog ozbiljnijeg analitičkog dostojanstva. Tako možemo čitati i slušati njihove besjede o tome kako Bosna (a iz nešto kasnijeg vremena i Hercegovina) nikad nije postojala ni kao država, ni kao društvo, pa nije imala svoje vladare, pa nije postojao niti postoji bosanski jezik, pa nije bio ni ZAVNOBiH ono što je stvarno bio i da dalje ne nabrajam, te kako su to sve izmislili Titovi komunisti, ili već ne znam ko, da bi se naudilo ovom ili onom narodu na ovom brdovitom Balkanu!

Koliko ste puta mogli čuti samo u ovih nekoliko proteklih godina, i to iz usta osoba koje obnašaju najvažnije državne funkcije, kako Bosna i Hercegovina postoji kao neka „državna zajednica“ tek od Dejtonskog mirovnog sporazuma iz 1995. godine, svejedno što u preambuli Aneksa IV tog sporazuma (inače, oktroyiranog Ustava ove zemlje) doslovno stoji da ona nastavlja svoj

kontinuitet postojanja kao države (a znamo također da je već bila međunarodno priznata i članicom UN-a), na stranu i ono njeno dugovremeno postojanje kao samostalne države još u srednjem vijeku; dakle, njeni osporavatelji i kryptoizatori su tu i danas, te ne treba imati iluzija da ih neće biti i ubuduće.

Rekoh, ova knjiga je i faktografska. Ona ostaje da trajno, a nažalost onih budućih osporavatelja ove zemlje i njenog društva, činjenično svjedoči. Posebno su važne one činjenice o kojima dr. Mirko Pejanović, kao izravni sudionik, tj. obnašatelj vrlo važnih državnih funkcija, precizno govori.

Čak se i u toku brutalnog rata i agresije na ovu zemlju željelo sve pretvoriti u prah i pepeo (sjetite se paljenja starogradskih četvrti u nekim gradovima, uništavanja sakralnih i kulturnih objekata i sl.); nazvao sam to u nekom tekstu – pretvaranjem svega ovdašnjeg u jedno veliko *ništa!*, kako bi ga se, onda, moglo lakše posvojiti, jer, doista, svim onim što je do sada uspjelo preživjeti, ovo parče planete supermoćno svjedoči o svojoj autohtonosti, posebnosti, samosvojnosti itd.

Drugu grupaciju nazovi analitičara čine oni koji kažu: pa jeste, postojao je i taj Tvrtko I i taj Kulin ban i drugi vladari na tom prostoru, ali su oni naši, svejedno što taj isti Kulin ban, usput kazano, u najstarijem diplomatskom dokumentu na cijelom ovom prostoru, decidno kaže i potpisuje da je „ban bosanski (a ne srpski ili ne znam već čiji; op. J. Ž.) koji jamči svojim susjedima Dubrovčanima (...)“ A valjda bi bilo još smješnije kada bi se umislilo da je Srbija imala neke istovremene i paralelne vladare s jedne i druge strane Drine, jer to, naprosto, ne bi bilo moguće drugačije posložiti, što, naravno, nema blage veze s mozgom, a kamoli sa povijesnim činjenicama (ovo posebno naglašavam zato što se u ovoj knjizi govori i o tim povijesnim činjenicama).

Uz navedeno, ova knjiga je napisana u jednom vrlo preglednom, da ne kažem čak popularnom stilu. Autor je analitički precizan, faktografski pedantan. Zasigurno, kod čitalaca neće biti nikakve tegobe u razumijevanju sadržaja kao takvog, odnosno razloga ni za kakve nedoumice i dileme, a čega je na pretek u ovdašnjoj publicistici.

A sada mi dopustite da se konkretnije osvrnem na neke segmente ove knjige.

Najprije, nešto što je vezano za autorov intervju pod naslovom „Lideri su preuzeli moć Parlamenta“, koji je prethodno objavljen u „Oslobođenju“, 9. septembra 2013. godine, a u ovoj knjizi se to nalazi na stranicama od 143. do

151. Na jednome mjestu autor kaže: „Dugogodišnja praksa odlučivanja o pitanjima državnog razvoja u skupini pet, šest ili više stranačkih lidera destruirala ideju i instituciju parlamentarne demokratije. Ova praksa nedopustivo destruirala Parlament Bosne i Hercegovine jer je vaninstitucionalnim odlučivanjem uzurpirana njegova moć dobijena izbornom voljom građana.“

Doista, teško je pronaći sličan primjer, govoreći općenito o parlamentarnoj praksi otkad se zna za nju, onome što su sebi dopustili neki ovdašnji politokrati šegačeći se i ponižavajući i parlament kao instituciju, i parlamentarce, i birače i, što je možda najtragikomičnije, inteligenciju kakva god da nam je. Nije u pitanju samo potpuno marginaliziranje parlamenta i njegovih poslanika, kad je riječ o kreiranju i donošenju odluka (to je uobičajeno u svim totalitarnim društvima), već i o neviđenoj uobraženosti tih osoba da čak, po kojekakvim bircusima, a i to smo imali priliku gledati, kreiraju ustavna i druga ekspertska pitanja, odnosno rješenja, a o kojima jedva da išta suvislo znaju, pri čemu se zaklinju i u demokratiju, i u kompetenciju, i u odgovornost, i u dobronamjernost, i u svaku drugu vrstu ozbiljnosti, umjesto da se to radi sa stručnim ljudima koji to doista znaju, u parlamentarnoj debati, kroz uobičajene procedure itd. A onda, kad stvar ispadne kako ne valja, a kako bi se drugačije i moglo desiti, osim nekim pukim slučajem, svako drugi je kriv osim tih istih, stvarnih krivaca.

U tom intervjuu sadržan je još čitav set vrlo važnih pitanja o kojima autor govori, posebno se osvrćući na, kako on to naziva „balk konsenzusa“, zapravo politikantski igrokaz oko nečega što, po sebi, treba biti spasonosno za sve potencijalne nesporazume među ovdašnjim narodima. Umjesto da je sačinjen listing pitanja koja su doista od vitalnog nacionalnog interesa i o kojima se unaprijed zna da će se odluke donositi isključivo usaglašavanjem svih, što već na samom startu relaksira situaciju za svaku vrstu razgovora, to je do te razine iskompromitirano da se za tim poseže i u najbanalnijim mogućim situacijama. Tu su i osvrta na ulogu međunarodne zajednice na ovom prostoru, evrointegracijske poteškoće ove zemlje te na niz drugih pitanja.

S druge strane, baveći se problematikom lokalnih zajednica i lokalne samouprave koja se, sve više, čak bih rekao i na planetarnoj razini preferira, što je i logično, jer je tu riječ o svakodnevnim, egzistencijalno važnim pitanjima, koja nas se tiču bez obzira gdje u kontinentalnom, reljefnom, urbanom ili ruralnom, ili bilo kom drugom smislu – živimo, dr. Pejanović na jednom mjestu u svojoj knjizi kaže: „Kao članica Vijeća Evrope, država

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi 2002 godine. Na taj način su principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi postali svojina građana u njihovim općinama kao jedinicama lokalne samouprave. Principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi situirani su u zakone o lokalnoj samoupravi u Federaciji BiH i RS-u, jer se lokalna samouprava garantuje u ustavima entiteta u Bosni i Hercegovini.“ (str. 203)

Međutim, šta je ovdje glavni problem?

Ako čak ostavimo po strani „feudaliziranje“, odnosno posvajanje svega do čega se može doprijeti na ovom prostoru ma koliko ono, po sebi, spadalo u ono što, s razlogom, imenujemo općim, zajedničkim, univerzalnim dobrom, elementarna pretpostavka za normalno funkcioniranje lokalnih zajednica, a što znači i lokalne samouprave, jeste respektiranje njihove prirode i cjelovitosti teritorija, resursa, saobraćajne i drugih infrastruktura, adekvatnog administrativnog uvezivanja u šire organizacione cjeline, u ovom slučaju kantone, entitete, te državnu razinu, a što je, u nas, na žalost, nerijetko drastično suspendirano.

Ilustracije radi, pogledajte tu rogozatnost u entitetskom teritorijalnom razgraničenju, ali i kod nemalog broja kantona, a da i ne spominjemo lokalne zajednice. Kako razumjeti, a kamoli rezonski opravdati vezivanje, recimo istočnog dijela Dobrinje i Vojkovića za Pale, odnosno neku periferiju ovog grada, a ne za one sarajevske općine od kojih je to amputirano u Dejtonu? Ili uputiti Kreševo i Kiseljak ka Travniku kao kantonalnom središtu? Sličnih imbecilija je na pretek širom ove zemlje. Što bi narod rekao: Nigdje veze s mozgom! Dakle, iz ovih ili onih razloga fingirati lokalnu samoupravu je jedno, a biti stvarni subjekt lokalne samouprave je nešto drugo. Naravno, to nipošto ne znači da treba odustati od borbe za uspostavljanje lokalne samouprave tamo gdje je, iz bilo kojih razloga, nema odnosno od njenog unapređenja u onim situacijama gdje je neadekvatna.

I da zaključim: o ovoj, tematski dosta šarolikoj knjizi, ali ta njena šarolikost je komplementarna naslovu „Država Bosna i Hercegovina i demokratija“, moglo bi se još mnogo šta, vrijednog spomena, kazati.

Čestitam autoru, dakako, i izdavaču što su se odvažili da nam ponude još jednu novu knjigu u ovom, ne baš naklonjenom joj vremenu.

Zahvaljujem se na pažnji.

Sarajevo, 15. 9. 2015.